

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра «Міжнародні економічні відносини»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія міжнародних економічних відносин

Освітня програма: «Міжнародний бізнес»

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Затверджено на засіданні кафедри
Міжнародні економічні відносини
Протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН обов'язкова
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Викладач	ст. викладач, Черномаз Катерина Геннадіївна
Контактна інформація викладача	(061)769-82-53 katyach1992@gmail.com
Час і місце проведення навчальної дисципліни	Згідно з розкладом (предметна аудиторія кафедри)
Обсяг дисципліни	120 год., 4 кредити, лекції – 30 год, семінарські заняття – 14 год., самостійна робота – 76 год. Вид контролю: іспит
Консультації	2 години 1 раз на тиждень згідно з графіком консультацій
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
Пререквізити: Для освоєння студентами необхідних теоретичних знань та отримання практичних навичок щодо ведення бізнесу в глобальному середовищі попередньо їм необхідно опрацювати такі дисципліни як «Економічна теорія», «Історія України», «Країнознавство», «Вступ до університетської спеціальності». Постреквізити: Отримані знання в подальшому стануть теоретичною базою для здобувачів при опануванні таких дисциплін як «Міжнародні економічні відносини», «Глобалізація і транснаціоналізація світової економіки».	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
Програма вивчення навчальної дисципліни «Історія міжнародних економічних відносин» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 292 міжнародні економічні відносини, освітня програма (спеціалізація) міжнародний бізнес. Курс «Історія міжнародних економічних відносин» є обов'язковою дисципліною для студентів вищих навчальних закладів. Він дає можливість зрозуміти розвиток міжнародних економічних відносин від стародавніх часів до сучасності, отримати знання щодо умов, форм, методів та основного інструментарію становлення міжнародних відносин в історичному розрізі, навчитися встановлювати взаємозв'язки між економічними, соціальними, політичними та іншими явищами та процесами в хронологічних ланцюгах. Курс «Історія міжнародних економічних відносин» розрахований на студентів 2-4 курсів економіко-гуманітарних спеціальностей.	
Загальні компетентності: ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим. ЗК 4. Здатність планувати та управляти часом. ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій. ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 9. Уміння бути критичним та самокритичним.	

ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)

ЗК 11. Здатність працювати в команді.

ЗК 12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові компетентності):

СК 1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

СК 2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародного бізнесу з урахуванням його основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин в цілому та міжнародного бізнесу зокрема.

СК 3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин.

СК 5. Здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного бізнес-середовища та вміти адаптуватися до них.

СК 6. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

СК 8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнесу різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК 9. Здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

СК 11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

СК 12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин в цілому та міжнародного бізнесу зокрема.

СК 14. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

СК 15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

СК 16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

Результати навчання:

РН 1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

РН 4. Систематизовувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендегенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

РН 5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

РН 7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН 8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції.

РН 10. Ідентифіковувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку, суб'єктів міжнародного бізнесу та стратегії їх поведінки.

РН 12. Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

РН 15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

РН 16. Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

РН 18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

РН 22. Застосовувати відповідні методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнес-середовища для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

4. Мета вивчення навчальної дисципліни

вивчення етапів зародження, становлення та розвитку міжнародних економічних відносин від стародавніх часів до сучасності, формування й розвиток умінь встановлювати взаємозв'язки між економічними, соціальними політичними та іншими явищами та процесами в історичному розрізі.

5. Завдання вивчення дисципліни

- дослідити основні поняття та категорії міжнародних економічних відносин та їх генезис;
- виокремити цивілізаційний, формаційний та релігійно-космічний підходи до історії людського суспільства і його економічних відносин;
- виявити зміни в розстановці сил у світовому господарстві;
- дослідити сучасні принципи аналізу міжнародних економічних відносин;
- оцінити процес єдності сучасної цивілізації та світового господарства;
- виявити особливості формування трьох світових центрів економічної сили та посилення ролі ТНК у світовій економіці.

6. Зміст навчальної дисципліни

Основними формами навчальної роботи при вивченні дисципліни є лекційні та семінарські заняття. Лекції проводяться з базових питань дисципліни, містять узагальнений теоретичний матеріал, які є базою для самостійної роботи студентів. В процесі читання лекцій увага концентрується на найбільш складних питаннях досліджуваної теми, додаються рекомендації для самостійної роботи над відповідними темами. Навчальна дисципліна «Історія міжнародних економічних відносин» викладається за кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Тематика дисципліни розрахована на 3 змістовних модулів, які містять 17 тем.

Змістовий модуль 1. Міжнародні господарські зв'язки часів античності та Середньовіччя

Тема 1. Основні засади курсу «Історія МЕН».

Формаційний та цивілізаційний підходи до вивчення «Історії МЕН». Виникнення та еволюція міжнародних економічних відносин. Етапи формування світового господарства.

Структура міжнародної економіки. Генетично-структурні зв'язки світового господарства.

Тема 2. Обмін і торгівля в давніх цивілізаціях.

Загальна характеристика епохи давніх цивілізацій. Розвиток сільського господарства. Трипільська культура. Міжобщинний та міжплемінний обмін. Реципрокність у родоплемінному суспільстві. Міжнародна торгівля в давніх цивілізаціях. Торговельні зв'язки суспільств трипільської культури

Тема 3. Міжнародні зв'язки в епоху античності.

Особливості зовнішньоекономічних відносин в епоху античності. Піднесення Греції. Основні торговельні шляхи. Система античної торгівлі. Основні торговельні центри античного світу: Фінікія, Греція, Рим. Римська держава, шовковий шлях, Афро-Євразійська торговельна мережа. МЕН в епоху античності на теренах сучасної України. Структура імпорту Степової Скіфії. Зародження товарно-грошових відносин у зонах Північного Причорномор'я.

Тема 4. Закономірності розвитку міжнародних економічних відносин в епоху середньовіччя.

Географія та структура товарообміну у часи феодалізму. Головні осередки європейської торгівлі: Венеція, Генуя, «Ганза», Константинополь. Розвиток грошового обігу та системи грошово-кредитних відносин. Крос-культурний товарообмін. Комерційна революція в Китаї.

Тема 5. Зовнішньоекономічні зв'язки України в IX-XIII, в XVI- XVIII ст.

Характер та форми зовнішньоекономічних зв'язків Київської Русі та її грошово-кредитні відносини. Особливості зовнішньоекономічних відносин Великого Новгороду. Торговельний шлях з Варяг у Греки, виникнення торгових міст. «Руська правда» - перший документ про зовнішньоекономічні зв'язки України-Русі. Міжнародні торговельні зв'язки Запорізької Січі. Структура зовнішньоторговельних відносин і розвиток митної справи на Січі. Гетьманська держава і Галичина.

Тема 6. Розпад феодалізму та генезис капіталістичної економіки.

Розпад феодалізму і формування капіталістичного господарства, світового ринку. Великі географічні відкриття. Генезис капіталістичної економіки в країнах першого ешелону (Голландія, Англія, Франція, США). Реформаторський шлях переходу до капіталізму (Німеччина, Росія).

Змістовий модуль 2. Міжнародні господарські зв'язки індустріальної цивілізації

Тема 7. Міжнародні економічні відносини індустріальної цивілізації.

Спеціалізація європейських країн. Постулати і принципи класичної ринкової економіки. Динаміка та структура торгівлі. Поглиблення міжнародного поділу і кооперації праці. Інтернаціоналізація виробництва. Розвиток великого машинного виробництва. Міжконтинентальна торгівля. Торговельні потоки епохи раннього індустріалізму. Хронологія завоювання Америки і трансатлантична работоргівля. Революція цін. Конкуренція в міжнародній торгівлі

Тема 8. Економічний розвиток країн в період Нового часу.

Основні тенденції розвитку світового капіталістичного господарства на межі XIX-XX ст. Розвиток монополістичного капіталізму в США. Перехід від капіталізму вільної конкуренції до правління монополій в країнах Західної Європи. Становлення капіталістичної економіки Японії. Особливості розвитку Російської імперії на межі

століть.

Тема 9. Міжнародний рух капіталу в епоху індустріальної цивілізації.

Міжнародний рух капіталу. Питома вага іноземних інвестицій у ВВП промислово розвинутих країн. Напрями іноземного інвестування. Зміни в географічному розподілі інвестицій. Прямі та портфельні іноземні інвестиції.

Тема 10. Міжнародний трудову міграція в епоху індустріальної цивілізації.

Причини та джерела міграції робочої сили. Міграційна активність. Основні міграційні хвилі. Еміграційно-інтенсивні регіони. Диверсифікація. Європейська еміграція. Міжнародні імміграційні потоки.

Тема 11. Формування світового ринку.

Світовий ринок: закономірності становлення та головні риси. Міжнародні валютні стандарти до 1870 року. Запровадження золотого стандарту: поширення та механізм дії. Формування інтернаціональної ціни та інтернаціональної вартості товару.

Тема 12. Зовнішньоекономічні зв'язки міжвоєнної доби.

Версальська система міжнародних відносин. Економічні основи післявоєнного ладу. Географічні та структурні зміни у світовій торгівлі. Причини і фактори скорочення обсягів торгівлі. Валютно-фінансові відносини. Іноземні інвестиції.

Тема 13. Зовнішньоекономічні зв'язки в період дезінтеграції.

Особливості побудови міжнародних економічних зв'язків після II світової війни. Роль США та СРСР у процесі відновлення міжнародних економічних зв'язків. План Маршалла. Валютна система, ціни та умови торгівлі після II світової війни. Особливості міжнародного руху капіталів та міграції робочої сили.

Тема 14. Формування міжнародної валютної системи.

Історія створення Міжнародного Валютного Фонду. Сутність та еволюція міжнародних валютних систем. Валютний курс та валютна політика. Резервна роль долара США. Європейська валютна система. Валютні кризи: кінця 1960-х років, 1971 року. Причини виникнення та наслідки криз. Ямайська валютна система. Міжнародні валютно-фінансові інститути.

Змістовий модуль 3. Міжнародні економічні відносини сучасності

Тема 15. Сучасні процеси інтернаціоналізації та транснаціоналізації економіки.

Основні риси сучасної міжнародної торгівлі, міжнародних інвестицій та міграції робочої сили. Від біполярності до мультиполярності. Інтеграційні зв'язки. Інтернаціоналізація виробництва. Форми сучасних міжнародних розрахунків. Формування двох світових центрів економічної сили. Планетарна економіка.

Тема 16. Міжнародна економічна інтеграція.

Формування нових економічних відносин в умовах міжнародної економічної інтеграції. Сутність, цілі та форми міжнародної економічної інтеграції. Європейські інтеграційні процеси. Північно-американська економічна інтеграція. Особливості регіональної інтеграції країн Азії. Україна у світових інтеграційних процесах.

Тема 17. Глобалізація та економічний розвиток

Причини та передумови глобалізації: історичний аспект. Глобалізація як вища стадія інтернаціоналізації. Глобалізація МЕВ в XXI ст. Злиття та поглинання. Глобальні тенденції міжнародного руху факторів виробництва. Національна ідентичність країн. Сучасні світогосподарські пріоритети України.

7. План вивчення навчальної дисципліни			
№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання	К-сть год.
1.	Основні засади курсу «Історія МEB»	лекція, семінар, с.р.	7
2.	Обмін і торгівля в давніх цивілізаціях	лекція, семінар, с.р.	7
3.	Міжнародні зв'язки в епоху античності	лекція, семінар, с.р.	7
4.	Закономірності розвитку міжнародних економічних відносин в епоху середньовіччя	лекція, семінар, с.р.	9
5.	Зовнішньоекономічні зв'язки України в IX-XIII, в XVI- XVIII ст	лекція, семінар, с.р.	11
6.	Розпад феодалізму та генезис капіталістичної економіки	лекція, семінар, с.р.	8
7.	Міжнародні економічні відносини індустріальної цивілізації	лекція, с.р.	6
8.	Економічний розвиток країн в період Нового часу	лекція, семінар, с.р.	10
9.	Міжнародний рух капіталу в епоху індустріальної цивілізації	лекція, с.р.	8
10.	Міжнародний трудової міграція в епоху індустріальної цивілізації	лекція, с.р.	6
11.	Формування світового ринку	лекція, с.р.	8
12.	Зовнішньоекономічні зв'язки міжвоєнної доби	лекція, с.р.	5
13.	Зовнішньоекономічні зв'язки в період дезінтеграції	лекція, с.р.	6
14.	Формування міжнародної валютної системи	лекція, с.р.	7
15.	Сучасні процеси інтернаціоналізації та транснаціоналізації економіки	лекція, с.р.	5
16.	Міжнародна економічна інтеграція	лекція, семінар, с.р.	4
17.	Глобалізація та економічний розвиток	лекція, семінар, с.р.	6
8. Самостійна робота			
Для самостійного опрацювання курсу відведено для денного та заочного відділення відповідно 76 год та 110 год. Основне завдання самостійної роботи полягає у більш поглибленому засвоєнні вивчених тем та формуванні у здобувачів вищої освіти самостійності та опануванні загальних компетентностей: ЗК 4. Здатність планувати та управляти часом, ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, ЗК 9. Уміння бути критичним та самокритичним. Проблемні питання здобувачі мають змогу обговорити з викладачем під час обов'язкових консультацій. Також доступні відеозустрічі в системі Zoom, аудіоспілкування або повідомлення у сервісах Viber, classroom (за графіком консультацій викладача)			
9. Система та критерії оцінювання курсу			

Підсумкова кількість балів виставляється як сума балів за усіма поточними формами контролю та підсумковим контролем, передбаченими робочою програмою навчальної дисципліни. Методи контролю: поточний контроль (контроль відвідування занять студентом, усне опитування, індивідуальне опитування, доповіді); рубіжний контроль (тестування за темами модуля 1, модуля 2); підсумковий контроль (екзамен – форма підсумкового контролю, яка полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни та на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на семінарських заняттях, а також завдань до екзамену). Сумарний результат містить 100 балів.

Поточне тестування															Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								Змістовий модуль 3	20	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17
5	4	5	4	5	5	5	4	5	5	5	4	5	4	5	5	5

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Контроль знань здобувачів вищої освіти *заочного відділення* здійснюється шляхом виконання та подальшого захисту контрольної роботи у вигляді відповідей на питання, що стосуються змісту роботи. Перелік питань до контрольної роботи можна знайти в системі дистанційного навчання НУ «Запорізька політехніка»: <https://moodle.zp.edu.ua> та у методичних вказівках до виконання контрольної роботи з дисципліни «Історія міжнародних економічних відносин»

10. Політика курсу

Політика курсу базується на Положенні про систему забезпечення НУ «Запорізька політехніка» якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (системи внутрішнього забезпечення якості). Режим доступу:

http://www.zntu.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_zabezpechennia_yakosti.pdf

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання Moodle), до яких має бути виконано певне завдання. Перескладання модулів (рубіжний контроль) відбувається тільки при наявності поважної причини пропуску із обов'язковим дозволом деканату.

Політика щодо академічної доброчесності: Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, досягнення результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі

використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел при виконанні проектних завдань. Списування під час рубіжного контролю та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, не дозволяються пропуски занять та запізнення з неповажних причин. Здобувачі освіти повинні приймати активну участь під час проведення занять, виконувати необхідний мінімум навчальної роботи, що є допуском до підсумкового контролю. Обов'язкове вимкнення мобільних девайсів під час відвідування занять в аудиторії.

В умовах впровадження дистанційної форми навчання за наявності об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, індивідуальний графік, знаходження на карантині і т. інш.) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватися самостійно, на засадах академічної доброчесності. При цьому щотижня здобувач вищої освіти має звітувати через електронну пошту або через систему дистанційного навчання Moodle про стан виконання завдань та раз на тиждень – за графіком консультацій - виходити на онлайн-консультацію.

Політика дотримання прав та обов'язків здобувачів вищої освіти. Права і обов'язки здобувачів вищої освіти відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» (https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf).

Політика конфіденційності та захисту персональних даних. Обмін персональними даними між викладачем і здобувачем вищої освіти в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3 «Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом».